

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134/15715/13 MK

BKS/DPK-134/28711/13 MK

BKS/DPK-134/28712/13 MK

BKS/DPK-134/28784/13 MK

Warszawa, dnia 18 lipca 2013 r.

Nr: 15715 Nr: 28711 Nr: 28712 Nr: 28784	Data wpływu 8 maja 2013 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 11 lipca 2013 r.

SPRAWY PRACOWNICZE

TEMAT

NIEDZIELA – DZIEŃ WOLNY OD PRACY

WNOSZACY PETYCJE:

1. Marta O. oraz Waclaw L. – petycje indywidualne.
2. Walne Zebranie Delegatów Regionu Podlaskiego NSZZ „Solidarność” – petycja zbiorowa.
3. Rada Oddziału Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” we Wrocławiu – petycja zbiorowa.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w sprawie ustanowienia niedzieli jako świątecznego dnia wolnego od pracy, z jednoczesnym zakazem handlu w tym dniu.

UZASADNIENIE WNOSZACYCH PETYCJE:

Autorka petycji Marta O. postuluje wprowadzenie zmian ustawowych mających na celu zakazanie handlu w niedziele oraz wyeliminowanie z przepisów niedookreślonych zwrotów, umożliwiających pracodawcom tworzenie regulaminów czasu pracy zagrażających interesom pracowników i ich rodzin.

Zdaniem autorki petycji, obowiązująca regulacja dotycząca niedzieli i świąt wymaga przebudowy i uporządkowania, w celu stworzenia spójnego systemu uwzględniającego interesy obu stron tj. pracowników i przedsiębiorców. Prawo do dnia wolnego i godziwego odpoczynku jest zwyczajowe i kulturowo uzasadnione. Jak wynika z badań naukowych i doświadczeń wielu pokoleń, niedzielny odpoczynek wpływa pozytywnie na więzi rodzinne oraz na poziom pracy wykonywanej w dni powszednie.

Waclaw L. wnosi o wprowadzenie zmian ustawowych mających na celu zakazanie handlu w niedziele. Składa wnioski analogiczne do wniosków zgłoszonych przez Martę O.

Walne Zebranie Delegatów Regionu Podlaskiego NSZZ „Solidarność” opowiada się za zakazem handlu w niedziele, szczególnie handlu wielkopowierzchniowego. Zdaniem przedstawicieli związku zawodowego niedziela jest dniem wypoczynku, czasem przeznaczonym dla rodziny i choć zgadzają się oni z tym, że są przedstawiciele zawodów, którzy muszą pracować w dni wolne i święta, to handlowcy do nich nie należą. Związkowcy uważają, że wprowadzenie zakazu niedzielного handlu, wzorem innych krajów europejskich, które nie odczuły ujemnych skutków tych rozwiązań, nie zagrazi także polskiej gospodarce.

Rada Oddziału Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” we Wrocławiu proponuje wprowadzenie zmian ustawowych mających na celu zakazanie handlu w niedziele, przedstawia wnioski analogiczne do Marty O. oraz Waclawa L.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 24 stanowi, że praca znajduje się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo sprawuje nadzór nad warunkami wykonywania pracy. Z kolei art. 66 ust. 2 gwarantuje pracownikowi prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy i corocznych płatnych urlopów; maksymalne normy czasu pracy określa ustawa.

Ustawa z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 4, poz. 28 ze zm.) w art. 1 określa dni wolne od pracy. Są to: 1 stycznia - Nowy Rok, 6 stycznia - Święto Trzech Króli, pierwszy i drugi dzień Wielkiej Nocy, 1 maja - Święto Państwowe, 3 maja - Święto Narodowe Trzeciego Maja, pierwszy dzień Zielonych Świątek, dzień Bożego Ciała, 15 sierpnia - Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, 1 listopada - Wszystkich Świętych, 11 listopada - Narodowe Święto Niepodległości, 25 grudnia - pierwszy dzień Bożego Narodzenia, 26 grudnia - drugi dzień Bożego Narodzenia oraz **niedziele**.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) w art. 151⁹ § 1 stanowi, że dniami wolnymi od pracy są niedziele i święta określone w przepisach o dniach wolnych od pracy. W myśl § 2 ww. artykułu za pracę w niedzielę i święto uważa się pracę wykonywaną między godziną 6.00 w tym dniu a godziną 6.00 w następnym dniu, chyba że u danego pracodawcy została ustalona inna godzina.

Zgodnie z art. 151^{9a} § 1 praca w placówkach handlowych w święta jest niedozwolona (także wtedy gdy święto przypada w niedzielę). Ustawodawca dopuszcza pracę w niedziele w placówkach handlowych przy wykonywaniu prac koniecznych ze względu na ich użyteczność społeczną i codzienne potrzeby ludności (art. 151^{9a} § 3).

Zakaz pracy niedzielnej nie obowiązuje także: w razie konieczności prowadzenia akcji ratowniczej w celu ochrony życia lub zdrowia ludzkiego, ochrony mienia lub środowiska albo usunięcia awarii, w ruchu ciągłym, przy pracy zmianowej, przy niezbędnych remontach, w transporcie i w komunikacji, w zakładowych strażach pożarnych i w służbach ratowniczych, przy pilnowaniu mienia lub ochronie osób, w rolnictwie i hodowli, przy wykonywaniu prac koniecznych ze względu na ich użyteczność społeczną i codzienne potrzeby ludności, w szczególności w: zakładach świadczących usługi dla ludności, gastronomii, zakładach hotelarskich, jednostkach gospodarki komunalnej, zakładach opieki zdrowotnej i innych placówkach służby zdrowia przeznaczonych dla osób, których stan zdrowia wymaga całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostkach organizacyjnych wspierania rodziny

i systemu pieczy zastępczej zapewniających całodobową opiekę, zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, oświaty, turystyki i wypoczynku w stosunku do pracowników zatrudnionych w systemie czasu pracy gdzie praca jest świadczona wyłącznie w piątki, soboty, niedziele i święta (art. 151¹⁰).

PRACE LEGISLACYJNE:

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy wniesiony 24 maja 2013 r. przez grupę posłów: PIS, PSL, SP, PO oraz niezrzeszonych.

Proponowana regulacja ma na celu wprowadzenie zakazu pracy w placówkach handlowych w każdą niedzielę. Jednocześnie projektodawca chcąc zagwarantować możliwość zapewnienia podstawowych potrzeb społecznych, zaproponował aby w niedziele i święta pracowały stacje benzynowe.

Wnioskodawcy w uzasadnieniu do projektu podnoszą, że ustawowe gwarancje otrzymania za pracę w niedzielę innego dnia wolnego od pracy nie są wystarczającą rekompensatą i nie zapewniają pracownikom zatrudnionym w handlu możliwości integracji z rodziną. Praca w niedziele w placówkach handlowych, zwłaszcza kobiet, które stanowią większość zatrudnionych w handlu, a jednocześnie pełnią ważne funkcje w życiu rodzinnym i wychowywaniu dzieci, jest przez dużą część społeczeństwa oceniana negatywnie.

Zdaniem autorów projektu zmiany w Kodeksie pracy nie spowodują zmian we wpływach z podatków WAT, CIT, PIT i akcyzy, a także nie spowodują wzrostu bezrobocia. Proponowane rozwiązania przyczynią się do poprawy sytuacji finansowej małych rodzinnych sklepów, które od lat borykają się z nierówną konkurencją z dużymi placówkami handlowymi.

Projekt został skierowany 24 maja 2013 r. do Biura Legislacyjnego oraz Biura Analiz Sejmowych w celu zasięgnięcia opinii.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Wśród interpelacji poselskich wniesionych w VII kadencji Sejmu na uwagę zasługuje interpelacja (nr 14723) posłanki Joanny Bobowskiej w sprawie wprowadzenia ustawowego zakazu pracy w niedziele w placówkach handlowych. Posłanka podkreśliła, że obecnie obowiązujące przepisy zezwalające na pracę w niedziele budzą liczne kontrowersje. Szacuje się, że ok. 250 tys. osób pracuje w handlu w niedziele, w większości są to kobiety, którym odbiera się prawo do spędzenia tego dnia z rodzinami. Konieczność pracy w niedziele nie tylko przyczynia się do przemęczenia pracowników handlu, ale także kompletnie dezorganizuje ich życie rodzinne.

Jak wynika z doświadczeń innych krajów europejskich, możliwe jest przystosowanie się do braku handlu w niedziele i święta, od wielu lat w Niemczech i Austrii obowiązuje taki zakaz. Za takim rozwiązaniem w referendum opowiedzieli się również Słoweńcy. Z badań Pentora przeprowadzonych w 2010 r. wynikało, że tylko 2% Polaków robi zakupy w niedziele. Dodatkowo prawie 3/4 społeczeństwa sprzeciwiało się niedzielnemu handlowi. Jeszcze w 2006 r. była to nieco ponad połowa Polaków. Z kolei ekonomiści, porównując wyniki polskiej gospodarki z innymi krajami UE, odnoszą się z rezerwą do postulatu wprowadzenia zakazu pracy w handlu w niedziele, wskazując, iż inicjatywa taka jest samobójcza dla gospodarki i miejsca pracy mogłoby stracić nawet 700 tys. osób. Jednak przywołując przykład wprowadzenia zakazu handlu w dni świąteczne, należy podkreślić, że rozwiązania ustawowe nie doprowadziły do masowych bankructw sieci handlowych. Ludzie przywykli do tego, że w niedziele sklepy są zamknięte i robią zakupy w innym czasie.

W odpowiedzi na interpelację minister pracy i polityki społecznej przypomniał, że zasady wykonywania pracy w niedziele i święta regulują przepisy o czasie pracy zawarte w Kodeksie pracy. Do 26 października 2007 r., na podstawie art. 151¹⁰ pkt 9a Kodeksu pracy, praca w placówkach handlowych w niedziele i święta była dozwolona. Od dnia 26 października 2007 r. zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy (Dz. U. Nr 176, poz. 1239) wprowadzono istotne ograniczenia w wykonywaniu pracy w placówkach handlowych w niedziele i święta. Zgodnie z art. 151^{9a} Kodeksu pracy, praca w takich placówkach w święta jest niedozwolona, natomiast w niedziele jest dozwolona przy zastrzeżeniu, że wykonywane będą prace konieczne ze względu na ich użyteczność społeczną i codzienne potrzeby ludności. Zdaniem ministra dalsze ograniczenia w omawianym zakresie mogłyby skutkować zmniejszeniem liczby miejsc pracy dla pracowników zatrudnionych w placówkach handlowych.

INFORMACJE DODATKOWE:

Kodeks pracy **zabrania pracy w placówkach handlowych jedynie w święta**, natomiast w niedziele praca w placówkach handlowych jest dozwolona. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja gdy święto przypada w niedzielę.

Przepisy ustawowe zakazujące handlu w święta, weszły w życie w dniu 26 października 2007 r., a pierwszym dniem objętym zakazem był dzień Wszystkich Świętych - 1 listopada 2007 r.

Ustawa zakazuje pracy w święta osobom zatrudnionym na podstawie stosunku pracy w placówkach handlowych, z wyłączeniem aptek i stacji benzynowych jako instytucji

wyższej użyteczności publicznej. Ponadto według interpretacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, handel w dni świąteczne może być prowadzony przez właścicieli jednoosobowych firm, osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne (umowa zlecenia), a także franczyzobiorców oraz zatrudnionych na podstawie umowy agencyjnej.

Podnieść należy, że zakaz handlu w niedziele i święta obowiązuje w niektórych krajach europejskich m.in. w Niemczech, Austrii, Szwajcarii. Od tej zasady stosowane są liczne wyjątki, pozwalające na sprzedaż wybranych grup towarów (np. nabiał, pieczywo, słodycze, paliwa, leki) w określonych miejscach (np. miejsca imprez masowych, stacje benzynowe) lub w różny sposób (np. sprzedaż z automatów).

W Polsce obecnie toczy się burzliwa dyskusja nad wprowadzeniem zakazu handlu w niedziele. W maju 2013 r. grupa 86 posłów złożyła w Sejmie projekt ustawy nowelizującej Kodeks pracy, przewidujący zakaz pracy w placówkach handlowych w niedziele.

Wnioskodawcy przekonują, że podstawowym pozytywnym skutkiem społecznym wejścia w życie ich propozycji "będzie poprawa sytuacji rodzin i wzmocnienie więzi wewnątrzrodzinnych poprzez wspólne spędzanie czasu". Ich zdaniem, "wprowadzenie zakazu pracy placówek handlowych w niedziele pozwoli również zmienić formę spędzania wolnego czasu i miejsce zakupów w obiektach handlowych zajmie udział w imprezach kulturalnych lub wycieczki na tereny z nieskażonym środowiskiem naturalnym".

Posłowie–wnioskodawcy uważają, że wprowadzenie zakazu handlu w niedziele nie zmniejszy siły nabywczej i wartości konsumpcyjnej gospodarstw domowych, a spowoduje jedynie inne rozłożenie w czasie, w skali tygodnia wydatków przeznaczonych na zakupy. Nie przewidują oni istotnego wpływu tej zmiany na rynek pracy, na wzrost bezrobocia. Prognozują, że nowe rozwiązania przyczynią się do poprawy sytuacji finansowej małych rodzinnych sklepów, które borykają się z nierówną konkurencją z dużymi placówkami handlowymi.

Przeciwnego zdania jest Polska Organizacja Handlu i Dystrybucji (POHiD) zrzeszająca duże sieci handlowe, wypowiada ona zdecydowanie krytyczną opinię wobec zaproponowanych zmian w Kodeksie pracy. Organizacja wystosowała do Marszałek Sejmu „Memorandum w sprawie ograniczenia czasu pracy w niedziele”, w którym podkreśliła, że posunięcie takie może mieć negatywne następstwa nie tylko dla sektora dystrybucji, ale i dla sektorów produkcji i usług.

Zdaniem przedstawicieli POHiD skrócenie czasu pracy handlu zmniejszy też zapotrzebowanie na pracę, co oznacza utratę kilkudziesięciu tysięcy miejsc pracy

(szacunkowo od 25 do 40 tysięcy stanowisk) a co za tym idzie stratę obrotów w wys. 4-12% w sieciach handlowych i nawet 17% w przypadku centrów handlowych. Uważają oni, że pozbawienie sektora handlu 1/7 czasu pracy jest ekonomicznie szkodliwe i może spowodować szybkie wejście Polski w recesję.

Z kolei Polska Izba Handlu (PIH), zrzeszająca około 30 tysięcy podmiotów – zarówno małe sklepy, jak i sieci handlowe takie jak Intermarche, Piotr i Paweł, Lewiatan, Stokrotka, sieć Społem – popiera pomysł ograniczenia handlu, z dopuszczeniem możliwości pracy małych sklepów, wzorem rozwiązań przyjętych w sprawie dni świątecznych.

REKOMENDACJE BIURA:

Obecnie w handlu funkcjonuje 6-dniowy tydzień pracy, a pracodawcy są zobowiązani do udzielania pracownikom pracującym w niedzielę dnia wolnego w tygodniu. Wprowadzenie zakazu handlu w niedziele może doprowadzić do stabilizacji systemu pracy w handlu. Jednocześnie należy pamiętać, że zgodnie z intencją wnioskodawców projektu ustawy nowelizującego Kodeks pracy, pozostanie możliwość dokonania drobnych zakupów na stacjach benzynowych, w których praca w niedziele i święta jest dozwolona.

Mając na uwadze powyżej zaprezentowane informacje, Biuro dostrzega możliwość podjęcia prac legislacyjnych postulowanych w petycji.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Andrzej Dziubecki